

A.18. A szabadságvesztés-büntetés kialakulása; a büntetési nem hatályos szabályozása (tartam és végrehajtási fokozatok). Az elzárás.

Vázlat
Záróvizsga-felkészítő konzultáció Büntetőjog
c. tárgyból
Jogász alapszak
Miskolc, 2016.

A Btk. szabadságelvonás-centrikus

DE!

1) ha a büntetési tételkeret felső határa 3 évi szabadságvesztésnél nem súlyosabb, a bíróság szabadságvesztés helyett más szankciófajta is alkalmazhat (Btk 33.§ (4)):

elzárás, közérdekű munka, pénzbüntetés, foglalkozástól eltiltás, járművezetéstől eltiltás, kitiltás, sportrendezvények látogatásától való eltiltás vagy kiutasítás, illetve e büntetések közül több is kiszabható

2) ha elzárással büntetendő a bűncselekmény, a bíróság elzárás helyett más szankciófajta is alkalmazhat (Btk 33.§ (5)):

közérdekű munka, pénzbüntetés, foglalkozástól eltiltás, járművezetéstől eltiltás, kitiltás, sportrendezvények látogatásától való eltiltás vagy kiutasítás, illetve e büntetések közül több is kiszabható

Kivétel:

- szabadságvesztés mellett elzárás vagy közérdekű munka nem szabható ki

A mellékbüntetés (közügyektől eltiltás) kizárólag járulékosan alkalmazható, csak szabadságvesztés-büntetés mellett.

A szabadságvesztés

Szabadságelvonó büntetés története:

- korábban cél: a biztonságos őrzés, illetve a bezártak fizikai gyötrése DE! XVI. századtól szabadság felértékelődése →
- szabadságelvonás = büntetés (elsőként pl.: dologházak (csavargók), javítóházak (fiatalkorúak)) DE! számos probléma →
- John Howard: börtönügy reformja → börtönrendszerek fejlődése

Magyarország:

- 1772 Szempe, Mária Terézia, első fenyítőház, javítóintézet-börtön-dologház „keveréke”
- 1786 Szamosújvár

Börtönrendszerek (XVIII-XIX.sz.):

pennsylvániai vagy philadelphiai rendszer („magánelzárásos”; 1790)

- 1) teljes elkülönítés (magánzárka; magány+vallásos könyvek; DE! elkülönítés+tétlenség → pszichés károsodás →
- 2) módosított magánelzárás: munkavégzés a zárkában + érintkezés az intézeti felügyelőkkel

auburni rendszer („hallgatásos”; 1823)

- 1) nappali közös munka + éjjeli elkülönítés hallgatási kényszer mellett; erkölcsi megrontás elkerülése + erkölcsi megjavulás DE! szabályszegések (testi büntetés, majd jutalmazás kedvezményekkel (genfi/müncheni osztályrendszer))

angol rendszer („fokozatos”; 1857)

- 1) hosszabb börtönbüntetésre ítéletknél szabadsághoz való hozzászoktatás lépésenként:
- 2) a) magánzárka (meghatározott idő)
- 3) b) nappal közös munka, éjszakai elkülönítés + jutalmazás (kedvezmények)
- 4) c) a büntetés nagyobb részének ($3/4$, $2/3$) letöltése után feltételes szabadlábra helyezés

ír rendszer („közvetítő” / „fokozatos”; 1856)

- 1) négyfokozatú a szabad életre való felkészítéshez; önuralom, önfegyelem tanulása:
- 2) a) magánzárka (meghatározott idő)
- 3) b) nappal közös munka, éjszakai elkülönítés + jutalmazás (kedvezmények)
- 4) c) közvetítő intézet
- 5) d) a büntetés nagyobb részének ($3/4$, $2/3$) letöltése után feltételes szabadlábra helyezés

amerikai javítórendszer (elmirai; 1876)

- 1) angol fokozatos rendszer továbbfejlesztése; javítás előtérbe helyezése DE! a szabadság nem teljes elvonásával! Fiatalkorúak javítóintézeti nevelésének alapja.

A szabadságvesztés

Btk 34. §: „A szabadságvesztés határozott ideig vagy életfogytig tart.” →

Típusai (DE! fiatakorúakra eltérő szabályozás):

életfogytig tartó szabadságvesztés

- *kizárólag vagylagos* szankció → bírói mérlegelés DE! „Az erőszakos többszörös visszaesővel szemben az erőszakos többszörös visszaesőkénti minősítést megalapozó, súlyosabban büntetendő személy elleni erőszakos bűncselekmény büntetési tételének felső határa szabadságvesztés esetén a kétszeresére emelkedik. Ha a büntetési tétel így felemelt felső határa a húsz évet meghaladná, vagy a törvény szerint a bűncselekmény életfogytig tartó szabadságvesztéssel is büntethető, az elkövetővel szemben életfogytig tartó szabadságvesztést kell kiszabni.” (Btk 90. § (2))

- nem alkalmazható, ha az elkövető az elkövetésekor a huszadik életévét nem töltötte be

- *formái:*

a. tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés (TÉSZ) [**TANKÖNYV!**]

- taxatív meghatározott bcsk (44.§ (1)) + elkövetés módja („személy elleni vagy dolog elleni erőszakkal”)

- taxatív meghatározott bcsk (44.§ (1)) + bűnszervezetben elkövetés (44.§(2))

- bármely bűncselekmény HA az elkövető erőszakos többszörös visszaeső (44.§(2))

b. mérsékelhető életfogytig tartó szabadságvesztés (MÉSZ)

a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontja 25 év, legfeljebb 40 év

határozott ideig tartó szabadságvesztés

min. **3 hónap**, max. **20 év**, bűnszervezetben, különös vagy többszörös visszaesőként történő elkövetés, továbbá halmazati vagy összbüntetés esetén **25 év**

A szabadságvesztés-büntetés végrehajtási fokozatai

FEGYHÁZ

- életfogytig tartó szabadságvesztés végrehajtása;
- 3 évi vagy ennél hosszabb tartamú szv. végrehajtása, ha azt a Btk-ban meghatározott bűncselekmények miatt szabták ki
 - (pl. állam- és emberiség elleni bűncselekmények,
 - életfogytig tartó szabadságvesztéssel is büntethető katonai bűncselekmény
 - terrorcselekmény, jármű hatalomba kerítése , ... ALAPESET is
 - emberölés, emberrablás, rablás, ... SÚLYOSABBAN MINŐSÍTETT ESETEI);
- 2 évi vagy ennél hosszabb tartamú szv. végrehajtása bünszervezetben való elkövetés és többszörös visszaesők esetében (bármely bűncselekmény)

BÖRTÖN

- az előzőek kivételével a büntett miatt kiszabott szv. végrehajtása
- vétség miatt kiszabott szv. végrehajtása, ha az elítélt visszaeső

FOGHÁZ

- vétség miatt kiszabott szv., ha az elítélt nem visszaeső

Ha büntetés kiszabási körülmények indokolják, lehetőség van a Btk-ban előírtnál eggyel szigorúbb vagy enyhébb fokozat meghatározására.

Elzárás

Új szabadságelvonó szankció

„elzárás egy olyan, szabadságelvonással járó büntetés, amely főként azokkal az elkövetőkkel szemben alkalmazható, akikkel szemben szociális, gazdasági, családi vagy életkori viszonyaikra tekintettel más büntetés kiszabása célszerűtlen, illetve az elzárás büntetés hatékonyabban szolgálhatja a speciális prevenciót”

46. § (1) Az elzárás tartamát napokban kell meghatározni, annak legrövidebb tartama öt, leghosszabb tartama kilencven nap.

(2) Az elzárást büntetés-végrehajtási intézetben kell végrehajtani.